

פרוטוקול מס' 284

מישיבת ועדת העבודה שהתקיימה
ביום ו' ג' באדר ב' תשל"ו - 26.3.76 ב-8.30

השתתפו: חברי הועדה -

- ש. ארבל - אלמוזלינו - יו"ר
- י. ז. א.סיר
- א. אבטבי
- ס. גז
- פ. גרופל
- ס. דרובלס
- ל. דיציאן
- י. דרניצקי (יודין)
- מ. ורטמן
- ח. שמעוני

סוזסנים - פ. פרידמן - מפעל "פרידמן"

- א. גולדמן

- א. ישי - משרד הבטחון
- א. אשרי - משרד מסחר ותעשייה
- ז. בירגר - משרד מסחר ותעשייה

- ס. לוריא - מועצת פועלי ירושלים
- ב. חקלאי - משרד העבודה
- ס. שלף - שרות התעסוקה; ירושלים

מזכיר הועדה - מ. משולם

רשמה - ש. אלטרמן

סדר היום: עתידו של מפעל פרידמן בירושלים -

הצעות לסדר היום של חברי-הכנסת

חביב שמעוני ומאיר פעיל

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני מתכבדת לפתוח את הישיבה. אני מקדמת
בברכה את האורחים שלנו היום. נמצאים אתנו
מר פרידמן, מנכ"ל המפעל מר גולדמן, אלחנן ישי ממשרד הבטחון, מר חקלאי, מר שלב,
מר לוריה.

אני בטוחה שועדת העבודה יכלה להיות יותר
מרוצה אילו היתה דנה על אפשרות הרחבתו של מפעל פרידמן וקליטת עובדים נוספים בו ולא
להקדיש את הישיבה השניה לנושא השביתה וההשבתה. למעשה המפעל מושבת. הפיטורים 108-
עובדים עדיין בתוקפם. המאמצים שנעשו במשך התקופה מאז הפיטורים עדיין לא נשאו פרי.
אשמע היום קצת דיווחים.

מאז ישיבת הועדה לפני שבועיים על פי
יוזמתה, הכנסת החליטה להעביר לוועדת העבודה שתי הצעות לסדר היום, של חבר הכנסת
שמעוני וחבר-הכנסת פעיל. אנחנו גם בהצעות האלה נדון. במידה שכל המאמצים לא ישאו פרי,
נראה כיצד לנהל את הדיון שלנו בקשר לבעיה כולה.

אני הייתי מבקשת לשמוע היום דיווח קודם
כל בצורה תמציתית ככל האפשר, על מנת שנדע את המצב.

ש. לוריא:

המפעל נעול והעובדים מושבתים. הם עומדים
במשמרות על יד המפעל. שום דבר לא זז.
כל הפניות שלנו לפתוח את המפעל, להפעיל אותו לא עזרו. היינו אצל השרים, מוסדות
ציבורים וועדת העבודה. גם כאן נתקבלה הדעה לפנות את המפעל, אבל שום דבר לא זז.

אני אומר דבר קצת חמור יאוש מכרסם
בליבות העובדים. דמי השביתה שהם מקבלים ודאי אינם משכורת. במשכורת רגילה קשה
להתקיים, על אחת כמה וכמה מדמי השביתה. כך צריך להבין את ההתפרצות הבלתי מוצדקת
אשר מנעה ממר גולדמן לצאת מהמפעל. זו חמת זעם לאחר שיש יחס ציני. יש דעת קהל, פונים
להנהלת בית החרושת. כאשר שום לחץ לא משפיע, קרה מה שקרה. העובדים גילו יחס של כבוד
כלפי ההנהלה. אנחנו לא ידענו מה קרה. התרינו. אבל יחד עם זה אנחנו חייבים לשאול:
מה יקרה? כל זמן שהמועצה מנהלת את המאבק, היא יכולה להיאבק רק במסגרת הלגיטימית.
המאבק יכול לעבור לפסים היסטריים.

אפילו אם יש גזירה של צמצום, מר פרידמן
איננו מוכן להיעתר לבקשה לתת פיצוי נוסף לאנשים. הם יצטרכו להתחיל לעבוד במקום אחר,
במשכורת נמוכה יותר ב-25% ובלי תוספות של פרמיה ושל פועל מאומן. האנשים אינם צעירים
בעלי משפחות גדולות והדבר עלול להביא לדברים מאד חמורים.

הפועלים אומרים לי: אם לא תהיה איתנו
נלך לבד, נגייס כספים. עם כל מרי הויכוח בינינו, אני חושב שעוד נוכל לשוחח עם
מר פרידמן. אני לא משוכנע בכנות הנימוקים שלהם שהם יקיימו את המפעל ויגדילו אותו.
יש מבמה לסגור את המפעל ולעסוק ביבוא - דבר שמזיק למדינה, מזיק לתעסוקה, אבל לא
לעסקיו הפרטיים של מר פרידמן.

כך להעמיד ציבור עובדים שצמח יחד איתו.
גם העובדים ניבנו, אבל הם צריכים להתחיל מחדש. אני מתפלא על מר פרידמן לאחר כל
כך הרבה שנים, בטוב וברע. אם נחרץ ממנו לסגור, יחשוב על ההצעה שאנחנו הצענו בדבר
מתן מענק נוסף לפיצויים, כדי שבזמן הראשון תהיה לעובדים יכולת כלכלית להחזיק מעמד
בסטטוס שקנו להם במשך השנים.

אנחנו כבר עייפים מדיבורים. אני מבקש
שתדש מה הפיצויים שיקבלו עובדי פרידמן: עד 1972 הם יקבלו שבועיים לשנה, לפי משכורת
אחרונה. אבל מדצמבר 1963 ולמטה הם יקבלו רק 80% של המשכורת האחרונה. חודש ימים יקבלו
ב-4 שנים אחרונות, מינואר 1972 עד פברואר 1976. קחו בחשבון מה יקבל עובד שעבד עשר
שנים, חמש עשרה שנים, עשרים שנה. אינני חושב שכך צריך לנהוג מר פרידמן. הוא עומד
במצב טוב, הוא צריך לקלות צישה הומנית ויהודית.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

בישיבה לפני שבועיים קיבלנו סיכום ביניים.
פנינו למר פרידמן בהצעה מסוימת. הוא אמר
שישקול בה. תשובה לא קיבלנו. במשך השבועיים נעשו פעולות אינטנסיביות על ידי שר
העבודה שפנה לשר הבטחון, לבדוק את הנושא ולעשות כמיטב יכולתם כדי לסייע. מיד נקבעה
פגישה במשרד הבטחון עם מר פרידמן, אשר אני השתתפתי בה, למרות שלא הייתי צריכה
להיות שם. אני לא צד בכל העניין. אבל מאחר שהנושא איכפת לי, מצאתי לנכון לבקש ממר
אלחנן ישי להשתתף בה. אני מודה לו על ההיענות. הייתי רוצה שאלחנן ישי יאמר לנו מה

נכונות של משרד הבטחון ללכת לקראת מר פרידמן, לנצל את הציוד שישנו במפעל על מנת יצור קו יצור חדש במקום התוצרת שהיתה עד היום, שהיא למעשה שותקה.

ישי:

נחזור על מה שאמרנו בישיבה. מר פרידמן הוא בין הספקים המוכרים של משרד הבטחון. מידה והוא יהיה מעוניין בקבלת עבודות, אין שום סיבה שלא לקבל את העבודות כפי שהיה קבל וגם בעדיפות מסוימת, בהתחשב עם המצב המיוחד. כמובן, בתנאים הרגילים של עמידה סיב. ציינו בפגישה שזה זמן ממושך, מיולי לא היתה פעילות מצד המפעל לבוא למשרד הבטחון לחפש עבודה מצד אחד. מצד שני, גם לא נענינו למכרזים שלנו שנשלחו למפעל, וסיבות מובנות למפעל עצמו, גם בסריות גדולות וגם בסריות קטנות. קיבלו אותם מפעלים אחרים מסוג המפעל הזה, קורעוז, האפגז ואחרים, שנענו למכרזים והלכו.

רצינו לא לעסוק בעבר ואמרנו: אנחנו וכנים לגבי העתיד, אם תהיה פעילות מצד המפעל והוא ייענה למכרז, להפנות אליו הזמנות. מובן שלא נכנסנו לגבי השלכות ומחשבות אחרות, אלא מה שנתבקשנו ויכולנו לעשות - להפנות הזמנות בסדרי גודל שונים, בהתאם למה שיש לנו, עם עדיפות מסוימת כדי לעזור למפעל הזה. תשובה נאמר לנו שיחשבו על הצעה. כרגע יש לנו אפשרות להפנות מכרזים מסוימים ובסדרי גודל לא קטנים, בתנאים המקובלים.

גרופר:

בישיבה הקודמת ראינו חומר אצל מר פרידמן, זה מתיחס לאותם התאריכים?

כן.

ינו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

ישי:

ביולי בא הבן של פרידמן להתעניין. מכרזים שנשלחו ובסדרי גודל גדולים לא נענו. ולק מהמכרזים שנענו, לפי הערכתנו לא היה עניין רב בהם מצד המפעל, כיוון שההפרשים יינו ובין המתחרים היו כאלה שהצביעו על חוסר עניין במכרזים. גם היום יש אפשרות להפנות מכרזים, שהם בליין של המפעל, בסדרי גודל גדולים, אם המפעל יתעניין ויחפש את השוק.

שמעוני:

אינני מבין מה הולך בוועדה הזאת. יש לי הצעה לסדר שמדברת על תיעוש ירושלים, על הבעיות של העברת עובדים מיצור לשירותים וביניהם גם העניין הזה. יש פה מו"מ מקצועי אין לוריה ופרידמן? איזה מיך שיטות הן אלה? אין שום דבר אחר כאן, רק ההצעה הזאת.

חקלאי:

מספר הערות משלימות לדברים שהשמעתי בישיבה הקודמת. ההנחה שלנו היתה שעל ידי נספיקת תעסוקה למפעל אמנם ניתן יהיה לשקם את המפעל. חשבנו שהבעיה המתעוררת היא בעיה ועסוקתית. ואז ההסדרים שבאו לידי ביטוי במגע עם משרד הבטחון היו פרי יוזמה משותפת ול משרד העבודה ומשרד מסחר ותעשייה. בטווח הקצר מקור התעסוקה יכול לבוא ממשרד הבטחון. וכן נתברר לנו שהסתגלות, הכנת תכניות יצור, הכנת המצע היצורי והרעיוני זה עסק של וגה ויותר.

מה שהציג אלחנן ישי, בהיענות מהירה וראויה לשבח ולהערכה - זה אחד הביטויים כיצד רשויות ממשלתיות פועלות בשיתוף, כאשר ישות אחת מפקדת על נושא מסוים והרשות השנייה מסייעת. צר לי שהדברים לא הגיעו לידי תורן מתקבל על הדעת.

אני רוצה לעשות הבחנה בין האירוצ שקשור למפעל של פרידמן לבין כמה כללי יסוד שמנחים איתנו בעניין.

לא הייתי רוצה לראות במפעל פרידמן מוקד ילחץ ציבורי בלתי מרוסן. כאן צריך לעשות הבחנה מעבר לאירוע. התשתית היצרנית-תעשייתית של ירושלים דלה, בהשוואה למרכזי אוכלוסיה אחרים ובהשוואה לקריטריונים של יכוז אורבני כל כך גדול. היא תשתית דלה ויש לה השלכות מרחיקות לכת גם בטווח הקצר.

נקודה שניה הקשורה לשאלת יסוד. למדינה נוסטנציאל יצורי תעשייתי שאיננו מספיק לכל הדעות, וכאשר יש תמורה שמעמידה בסכנה קיומו של פוטנציאל כזה, נדמה לי שמעבר לזכויות של אנשים בודדים, יש זכות למדינה לעשות הכל אשר לאל ידה לשמור על הפוטנציאל. אבחנו צריכים לדאוג לפיתוח ולהרחבה

וחלילה להיקלע לנסיגה. מי שלא נוקט את קו ההבחנה עלול להיכנס לסעות אופטית. המעולות שלנו לגבי פרידמן מונחות על ידי הרצון שלנו לשמור בכל מחיר על הפוטנציאל התעשייתי. במידה ואיננו יכול לעמוד על רגליו צריך לשקם אותו, לחזק אותו על ידי גיבוי משקי כלכלי, על ידי אספקת אובייקטים של פעילות של יצור.

איש איננו כוסר בחרותו ובזכותו של יצרן ותיק, בעל מוניטין כמו פרידמן לנקוט בצעדים מסוג זה. אם אמנם יסתבר שכל הצעדים שנקטנו לא עוזרים, אנחנו ערוכים עם תכנית של תעסוקה חילופית לעובדים. כאשר יגיעו הנסיבות לידי בשלות והשלמה עם העובדות, אנחנו רוצים להעביר את העובדים למפעלים חדשים בקבוצות-פועלים מאורגנות עם הפרופיל שלהן.

אם לא נצליח לעשות בצורה מאורגנת, העובדים הצעירים והחזקים יפלו להם את דרכם והעובדים הותיקים יישארו ללא דאגה. כמובן תהיה דאגה של דמי אבטלה, אבל לא העברה למקומות תעסוקה חדשים. יש לנו תכנית, אם אמנם יתברר שהמצב ללא מוצא.

ל. דיציאן: אולי אפשר לפרט את הדברים של מר חקלאי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

לגבי העתיד אנחנו רוצים שאותו המפעל שהיה קיים כל כך הרבה שנים ימשיך להתקיים והעובדים יחזרו לעבודה. אם נגיע למסקנה שכלו כל הקיצין, אז נדבר על אפשרויות אחרות.

ח. שמעוני: אינני יודע מה טעם בדיון אם מועצת הפועלים נתנה הצעה לקלוט את העובדים במקומות אחרים.

על אחריותי אני אומר זאת.

ש. לוריא: אני אומר שלא.

ח. שמעוני: אני שמעתי ממקורות אחרים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: כלו כל הקיצין נתחיל לחפש את הפתרון בכיוון אחר.

מ. דרובלס: קודם כל צריך לסדר עבודה לעובדים. מה האסון?

מר גולדמן: אני רוצה קודם כל למסור אינפורמציה לידיעת חברי הכנסת שלא היו בדיון הקודם.

רקע קצר למה שנאמר על ידינו בפגישה הקודמת.

המצב ברגע זה הוא כזה; הפיטורין נכנס לתוקף ב-19 לחודש, עם תום ההודעה המוקדמת הראשונה. ה-19 הוא היום האחרון לעבודת 108 המפוטרים. ב-20 לחודש עבודתם הופסקה והמפעל התחיל לעבוד עם 100 עובדים עד יום א' שעבר, שבו אירעה ההתפוצצות, שמר לוריא מגדיל אותה כלא מרוסנת ולא אלימה. היא היתה הרבה יותר חמורה מאלימה, היא היתה גסה ופרועה. אנחנו שמחים שיכולנו לעמוד במצב בלתי צפוי ובלתי מוסבר בלי להזדקק לשימוש בכח. זו היתה התרחשות איומה במשך 13 שעות רצופות. הגענו למסקנה שיש צורך בצינון רוחות ולכן החלטנו למחרת היום להוציא את העובדים שלא פוטרנו לחופשה. מיום ב' בבקר, כפי שאמר מר לוריא, העובדים בחלקם מופיעים בפתח המפעל ומנסים לשכשך את מהלך השירות. מועצת הפועלים הודיעה לנו שאיננה תמוכת בהפרעות למתן השירות. אנחנו מפעילים מערכת של מעל 100 עובדים שנומנים שירות ל-200 אלף צרכנים. קיבלנו הודעה ממועצת הפועלים שלא תהיינה הפרעות ואמנם לא מפריעים.

נעשו חבלות חיצוניות במפעל. מנעולי המפעל הוכלו. רכב של המפעל הובל. גם בזה עמדנו, לא נזקקנו למשטרה. יום יומיים לאחר מכן מה שקרה הוא מצער, אבל זו החלטת ההסתדרות. ההסתדרות החליטה שלק משכרם של העובדים. ומה נוצר מצב לא נוח. אנחנו ביום א' עמדנו במצב ש-20 עובדים קיבלו פיצויים, למרות שהועד והעובדים היקשו עליהם מאד. 20 עובדים קיבלו פיצויים, חתמו שאין להם תביעות. חלקם הגדול ותיקים. עוד עשרות עובדים למעשה לא הופיעו מה-19 לחודש במפעל. היינו פוגשים בין 20 ל-50 שהיו מגיעים בתדירות שונות למפעל. לפי הערכתנו מחדש עוסקים בבעיות של 108. לפי הופעת העובדים בפתח המפעל, עוסקים בבטייה של 108 עובדים, להערכתי

גם אנשים שקיבלו פיצויים מופיעים. אנחנו למעשה בישיבה הקודמת הסברנו שהחלטה הזאת היא לא החלטה נמהרת ולא החלטה קלה, היא תוצאה של שנה, של חיפושי דרכים שונות על ידנו, היא תוצאה של ניתוח שעברנו במשותף עם העובדים ועם ההסתדרות מיולי בפיטורי 90 עובדים. הסברנו שהפיטורים שעברו עלינו ביולי פגעו קשה במפעל, בשל העובדה שפיטורנו על פי סדר כניסתם של העובדים ולמעשה איבדנו את השכבה היותר יעילה של העובדים. עשינו זאת בידיעה ברורה.

המגמה של הפיטורים ביולי היתה לנסות להאריך את תקופת היכולת שלנו לעמוד במבחן הקשה, מתוך אמונה שנוכל להתקיים ולהגיע להיקף מלא. צמצום המפעל בצורה דרסטית ופגיעה בעומק הביאו אותנו לידיעה ברורה שאם לא נקבל החלטה, אנחנו עלולים לעמוד בפני מצב מסוכן לפרידמן וליתר העובדים של פרידמן. הסברנו בישיבות סגורות שפעולת צמצום חלקי איננה פותרת את הבעיה משתי סיבות: אנחנו במפולת של תעסוקה וביקוש למוצרים שלנו. מבנה של כח אדם של 108 בנוי על עבודה מלאה. לקיחת שכבה נוספת מהמפעל תיצור יתרה שאין לה כושר יצור.

ההחלטה שקיבלנו היא החלטה קשה, מצערת והיא נעשתה לא על מנת, כפי שההסתדרות מנסה להציג, לעבור תהליך נוסף של סגירה, אלא מתוך מטרה לעבור את הניתוח הקשה הזה, להתמודד ברוח הזמן הזה שבו אנחנו נמצאים, כדי שהמערכת המיצרת והמערכת המשווקת תוכל מחדש להיבנות.

צריך לזכור שפרידמן משלם שכר ל-200 עובדים בכל הארץ. אחוז עובדי היצור בתוכם קטן מאד, זו עובדה שאיננה מתכחשים לה. לנסות לגנוח את העניין, לנסות להחליש אותם, לנסות להביא למצב שאם סגירה או סגירה - אינני יודע את מי ההסתדרות משרתת בגישה הזאת. מלחמה כזאת יכולה להביא גם שואה כזאת.

לגבי משרד הבטחון: בתחילת השנה ניסינו להשיג עבודות בכל דרך, כולל מערכת הבטחון, במינהל הרכש במשרד הבטחון. עברו דרכנו מספר מכרזים. היה מכרז אחד רציני ביותר, שלא מתאים לסדר הגודל שאנחנו מדברים עליו, במכרז של 10 אלפים ארונות מתכת, שהועבר אלינו. לא היינו יקרים יותר מאשר האחרים.

בפגישה שקיימנו לפי יוזמה משותפת של כל מיני גורמים טובים בשבוע שעבר אצל מר אלחנן ישי היפנו את תשומת ליבנו למכרז נוסף שלא עניינו. הבעיה שלנו היתה - היום איננה - סדר גודל של 25 אלף שעות לחודש. כל העבודות שנפגשנו בהן, בלי לבחון אותן מבחינה כלכלית, עסקו בסדרי גודל קטנים ביותר, בסדר גודל פעוט מול הבעיה שלנו. ניסינו להסביר גם למשרד העבודה וגם לשר העבודה. אלה הסברים שאי אפשר לצאת איתם לעיתונות. המערכת צריכה לעבוד בשלמותה. היא לא יכולה לתפקד בתוכה. האמנו שמערכת הבטחון תוכל לתת עבודות בסדרי גודל כאלה שנוכל להאריך את הזמן עד שנסב את הניצור שלנו.

שום אדם לא הציע לנו שום דבר. אלה היו מערכות יצור מצומצמות מאד שאינן עונות לבעיה של 108 עובדים.

לסיכום: אינני יודע אם זו עצה להסתדרות או עצה לכולנו, אנחנו אומרים דבר פשוט: אם הבעיה שלנו לא היתה אמיתית וכנה, הרי לא היינו יכולים לעמוד במערכה. הרי את אומרת, גם אלמוזלינו שדבר כזה לא היה, לוחצים ולוחצים ולא נענים. אנחנו נמצאים במצוקה. אנחנו מאמינים שבניתוח הזה נרפא את המפעל. כל אלה שאומרים שהמפעל ייסגר עושים נזק לאלה שישארו.

פונים אלינו מפעלים ומבקשים עובדים. הבעיה היא להשתחרר מכל הפעולות הלא ענייניות ולמצוא תעסוקה לעובדים, ואנחנו מאמינים שזה ניתן בקלות למדי.

ש. לוריא: כמה חברים לא שמעו את טיעוני הקודם. יש כאן שאלה פשוטה. מועצת פועלי ירושלים לא שוכנעה בנימוקים שהביאה הנהלת בית החרושת פרידמן, שהם חייבים לצמצם מספר כזה גדול של עובדים. הצענו גם הצעת פשרה, לצמצם פחות, לגייס עבודות מהחוץ. אמרנו למר פרידמן: אזלי אתה מחפש משקיע נוסף? לנו חשוב המפעל, אזלי מישהו יקנה ממך את המפעל.

מר פרידמן: אני מוכן למכור לך.

ש. לוריא:
המספרים שמר פרידמן הביא מראים שהוא במצוקה, אבל עדיין לא במשבר.

מר פרידמן:

אתה ראית מספר אחד אצלי? נתתי לך מספר אחד? למה אתה סתם מספר סיפורים, לא ראית אצלי מספר אחד. יש פה אנשים רציניים והם יכולים להאמין לך. לא אמרתי מפסיד ולא אמרתי מרויח.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אנחנו מעוניינים במפעלים משוגשים ומרויחים. אנחנו לא מעוניינים במפעלים כושלים. ישנו

מצב שנוצר ואין לך סוק שמחייב את מר פרידמן.

ש. לוריא:

אנחנו נביא את החומר שלנו לויכוח בעיתונות. אצי רוצה להסביר את תשובתנו. מפעל לא

צריך להפסיד. ישנם גלים בהתפתחות. גם מר פרידמן עמד במצוקות. יש הבדל בין משבר למצוקה. לדעתנו אפשר לפתור את המצוקה על ידי צמצום קטן יותר, לחפש תוספות של עבודה, לחפש ולהיאבק כדי שיהיה משן מגורן.

ח. שמעוני:

אולי תדבר על קניית המפעל על ידי ההסתדרות.

ש. לוריא:

אני שומע את ההצעה בפעם הראשונה. אנחנו גם עכשיו לא החלטנו.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

מה ההצעה שלך?

ש. לוריא:

שתי הצעות: או שמר פרידמן הולך לצמצום קטן, ואנחנו יחד איתו נעבוד להיפוש

עבודה. אם זה לא בא בחשבון, אפשר למצוא עבודה, אבל העבודה לא תהיה באותו שכר. הירידה תהיה בין 25 ל-50%. אני פונה למר פרידמן לתת מענק נוסף ולהקל עליהם בשנים הראשונות, כאשר יצטרכו להתחיל את דרכם מחדש בגיל 40-60.

ל. דיציאן:

אני רוצה לשאול את מר חקלאי אינפורמציה. מר לוריא אומר שהעובדים שיעברו למפעלים

אחרים יפסידו בין 25 ל-50% של השכר. אתה חקלאי אמרת שהכנתה תכנית אלטרנטיבית לתעסוקת העובדים במפעלים אחרים. אני רוצה לדעת אם זה נכון או לא.

ב. חקלאי:

התכנית שלי מקיפה תעסוקה ב-8 מפעלים. יש מרכיב של המשכורת אשר מהווה מכפלה של שנות ותק שאותו צוברים בעבודה במפעל. מרכיב הותק משמעותי בסדרי הגודל שמר לוריא העלה. אינני יודע אם יגיע ל-50%. אדם מתחיל במקום עבודה חדש, הוא מתחיל כעובד חדש לכל דבר. הוא מתחיל מאפס ותק, הוא מתחיל לצבור את הותק שצבר בבית הרושת פרידמן.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אחד העובדים שהגיע ל-90 לירות ליום אומר לי שהוא צריך להתחיל ב-46 לירות

ליום.

ב. חקלאי:

אם יסתבר שבמקומות עבודה חדשים אנשים משתכרים פחות מאשר דמי אבטלה שמגיעים

להם, אנחנו נשלם את ההפרש.

מ. ורטמן:

איך עשו את החשבון ביחס להכנסה ולשכר הגבוה ביותר שהיה אי פעם, כלומר - עם

פרמיה. אם היום הפועלים שנשאר בעבודה עובדים בלי פרמיה, אז השכר הוא אחר, ואז ההפרש בינו ובין מפעל אחר יהיה קטן יותר.

ש. לוריא:

ישנו שכר התחלתי, אחר-כך ישנה תוספת ותק, אחר-כך יש תוספת פועל מאומן ואחר-כך יש נורמות ופרמיות שיכולות לנוע בין 20% ל-40%. ותק יש בכל המפעלים, אבל הוא יצטרך להתחיל מההתחלה. נורמות ופרמיות אינן נהוגות ברוב המפעלים לצערנו. הוא יפסיד גם את התוספת הזאת, ובהרבה מפעלים גם אין פועל מאומן.

מ. ורסמן:

היום עובדים לפי נורמות ופרמיות?

ש. לוריא:

כל העובדים עבדו. לפי דעתי עכשיו הם לא עובדים.

מר גולדמן:

מר לוריא, חבל שלא הראית לנו את הדף הזה. היינו מכינים גם כן נתונים. עוד לפני חודש כאשר ישבנו עם ההסתדרות טענו שבפרידמן יש משכורת רעב. לפחות עכשיו יש טענה שמי שיעבור מפרידמן למפעל אחר יאבד שכר. רוב העובדים המפוטרים עובדי יצור שמשכורתם ההתחלתית 46 לירות. בין 46 לירות שזה שכר התחלתי בין כל פועלי המתכת, לבין תוספת הותק המקסימלית יכול להיות שינוי של עוד 15-10 לירות ליום. לא כולם הכי ותיקים ולא כולם הכי מאומנים. הכנסתם של רוב העובדים בפרידמן היתה בנויה על בסיס יחסית לא גבוה ופרמיה. חלק גדול מהמפעלים בירושלים עובדים לפי נורמות ופרמיות. אלה שלא עובדים לפי נורמות ופרמיות קבעו שכר גבוה יותר. אין נפילה דרסטית כזאת. יש בסביבות 18 ראשי קבוצות שהגיעו למעמד של מנהלי עבודה זוטרים שבתוקף תפקידם ספגו גם חלק מהפרמיה לשכר. אם מר לוריא יעשו את כולם פועלי יצור ומטאטי רחובות, שכרם ירד. חלק מהם יכולים להשתלב כפועלים מאומנים. אי פה, אי שם תהיה בעיה.

י. דרניצקי (יודין):

יש לי שאלה למר פרידמן. השאלה שלי לא נוגעת לבעית הפיצויים ולשאלת הפיטורים,

כיוון שבענינים אלה אני מוכן שתטפל מועצת פועלי ירושלים ותייעזר במשרד העבודה, אם יהיה צורך. אותי כחבר-כנסת מענינת השאלה של קיום מפעל יצרני. אני לא נכנס לעניני אגודת מקצועי ואני לא מוכן ליד שולחן זה לנהל מו"מ על גובה מענק או פיצויים ואפילו לא על כמה יקבל פועל פלוני או אלמוני במפעל זה או אחר. כל אלה שאלות כבדות מאד ויש בהן אספקט גם ציבורי וגם אידיאלי, אבל יש לזה צנורות שדרכם יספלו. אני מבקש תשובה לשתי שאלות שאני רוצה להציג למר פרידמן כתושב ותיק בארץ, שמכיר קצת את ההיסטוריה של המפעל.

אני יודע שהמפעל נכנס ותפס מקום בשוק, פיתח שורה של מוצרים. עכשיו כפי הנראה בעלי המפעל הגיעו לידי מסקנה שלא נשקף עתיד כלכלי למפעל בשטח היצור, על פי אותם הקווים. אנחנו לא יכולים להיכנס לקלוקולציה של בעל המפעל. האם מר פרידמן משקיף על המפעל שלו רק כעל רכוש פרטי, ואף אחד לא הולך להפקיע את הרכוש הפרטי ולנו אין רשות פורמלית להגיד לך להרחיב את המפעל או לצמצם את המפעל. אבל בכל זאת כאשר הענין מגיע הנה, אני מניח שאתה רואה את עצמך כאדם שנושא באחריות מסוימת למה שבנית במשך עשרות בשנים. 100 עובדים פוטרנו בחדשי הקיץ, עכשיו מסותם הודעות פיטורים ל-108 עובדים ונשארו עוד כ-100 עובדים, ולא כולם עובדי יצור. זו למעשה תמונה של חיסול מפעל כיחידה יצרנית.

אינני יודע מה תכניותיך לעתיד, אבל לא

יכול להתעלם אוביקטיבית של מהלך כזה לגבי העיר שבה אתה חי ובה אתה בנית את המפעל עד כה. אינני יודע מה היתה מערכת היחסים בינך ובין הממשלה, מה היה המשקל של ההזמנות ממקורות ציבוריים או פרטיים, אבל אתה פעלת בתוך מערכת כלכלית של מדינת ישראל ואתה היית חלק של המערכת הזאת ועכשיו אתה הולך לפגוע במערכת הזאת, אפילו אם יש לך שיקולים נכבדים. אני רוצה לדעת, לקראת משבר כפי שאתה ראית אותו וסתמן בנהול מפעלך, בתוקף סיבות שאני בחלקן משער מה הן, באם פנית באופן נמרץ למשרד מסחר ותעשייה? הכנסת אותם לבעיות המפעל? שקלת יחד עם משרד מסחר ותעשייה את הסיכויים ואת הסיכונים של המשך קיומו של המפעל? האם הגשת למשרד מסחר ותעשייה תכניות קונקרטיות או ביקשת מהם לסייע לך בהתווית תכניות קונקרטיות כדי שהמפעל ימשיך להיות מפעל יצרני שתומס מקום בשוק. וזו עובדה שהיא תופס מקום. אפילו יתפזרו 100 פועלים ויקבלו שכר יותר גבוה מאשר מקבלים אצלכם, אני לא אומר שזוהי מראש בלתי אפשרי, גם אז הרווח של הפרט יצא בהפסד הכללי. מה שנעשה במפעל פרידמן זה הפסד הכללי, זו פגיעה במערכת הכלכלית שלנו. אתה רשאי כבעל מפעל פרטי לומר שאינך רוצה לענות לוועדת העבודה של הכנסת. אינני

סוען שיש לי זכות. אנחנו דנים על יד השולחן הזה עם הנהלות מפעלים כאשר מזעיקים אותנו על קיומם של מפעלים. יש זכות לוועדת הכנסת לשאול גם בכיוון זה. ואם לא, אני מבקש שתתקיים סידרת בידורים בין הנהלת המפעל ובין הנהלת משרד מסחר ותעשייה, כדי לברר מהן הסיבות הכלכליות שהביאו למצב זה והאם יש תכניות קונקרטיות אלטרנטיביות לשיקומו של המפעל.

קלטתי איזה רמז שאתם לא סוגרים את המפעל, משאירים עובדים. יש אולי איזה תכניות. אולי אפשר לזרז את התכניות, מה שאתם קוראים העברת המפעל לפסים אחרים. זה יכול להיות תהליך הרבה יותר מהיר.

ועוד שאלה אחת: כפי שאמרתי, אני מכיר בהחלט שהמפעל הוא רכושו של בעל המפעל. אבל אני לא הייתי נרתע מלשאול את המשרדים הממשלתיים מה הם מוכנים לתרום כדי שהמפעל כיחידה מייצרת יישאר בצורה זו או אחרת, במבנה זה או אחר, בבעלות זו או אחרת.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: על זה דיברנו בישיבה קודמת ובישיבה זו.

מ. דרובלס: שמענו ש-20 עובדים קיבלו פיצויים וחתמו

שאינן להם תביעות. אני הבנתי ממך לוריא שאם העובדים היו יכולים לקבל פיצויים מוגדלים, זה היה עוזר להם. האם אפשר לקבל את המספרים במה מדובר, שלפי דעת מועצת הפועלים אם היו מקבלים כך וכך הרי הבעיה היתה יכולה למצוא את פתרונה.

ל. דיציאן: אני מבקש לדעת אם 20 העובדים שקיבלו

פיצויים, קיבלו פיצויים בהתאם להסכם

העבודה או מעל ומעבר?

ש. לוריא: אינני יכול לנקוב כמה אנחנו תובעים.

איננו קופצים על עגלה לתקוף את מישהו. אם תהיה נכונות מצד מר פרידמן לדון בנושא זה, נחפש יחד מודוס ויונדי. אם לא, יש לנו גם הצעות אחרות.

מ. ורטמן: מדבריך אני מבין שאתה לא מתנגד לפטורים.

ש. לוריא: לא אמרתי זאת. אנחנו רוצים שהמפעל

יתקיים. זה בידי מר פרידמן.

מ. ורטמן: צריכה להיות עמדה עקרונית. אם המפעל

יכול להעסיק את העובדים, אז אין לדבר על פיסורים. אם אומרים לא, אז תחליט שאתה מוכן ללכת לפיצויים בתנאים כאלה וכאלה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: החבר לוריא הביע את עמדתה של מועצת

פועלי ירושלים. שאלו את לוריא היש הסיבה

מר פרידמן: אני במגע הדוק עם משרד מסחר ותעשייה.

לפני שלש-ארבע שנים הגשנו תכנית להקים

מפעל מודרני ליצור מקורים בירושלים באותו מקום. אז משום מה היתה אירה במשרד מסחר ותעשייה שאמרה שהם לא כל כך מצדדים בייצור מקורים. לא קיבלנו עידוד לעשות את המקורים.

ש. גז: מה היתה הסיבה?

מר פרידמן: הסיבה היתה שיש מספיק מקורים.

ח. שמעוני: איך זה נקרה שתדיראן נכנס ליצור מקורים.

מר פרידמן: עכשיו יש לנו מ"מ. משרד מסחר ותעשייה

והאוצר עושים את המקסימום, אולי מעבר

לזה, בשביל לעזור לנו.

לנו קרה משהו במפעל, אנחנו לא יכולנו ליצר מספיק. אי אפשר לשים את הכל על השולחן בפורמבי. לא הצלחנו להביא את המפעל לרמה כזו בזמן האחרון שתצדיק את הפעלתו בהיקף גדול כפי שהיה פעם. יש לזה הרבה סיבות והרבה מניעים. גם מר לוריא יודע קצת עליהם. אנחנו רוצים להמשיך את המפעל, איננו רוצים לסגור את המפעל. אנחנו רוצים קצת להתאושש וקצת לחכות שנמצא מוצרים טובים שנוכל לעלות עליהם ולהתחיל לייצר.

י. דרניצקי (יודין):

אני רואה בזה את מרכז הכובד. אני רוצה לשאול את מר פרידמן בעקבות תשובתו, האם

מוכן מר פרידמן להגיש למסחר ותעשייה תכנית?

ביקשנו לתת מפעל מאושר.

מר פרידמן:

האם מר פרידמן מוכן להיפגש עם מנכ"ל משרד מסחר ותעשייה, להגיש תכנית של המשך היצור, כזו שהיתה מורידה את בעיית הפיטורים או מורידה אותה במידה רבה?

י. דרניצקי (יודין):

האם מוכן מר פרידמן - אני מתיחס לחלק מדבריו - במטרת תכנית זו לנהל מ"מ עם מועצת פועלי ירושלים בדבר יצירת תנאים שיאפשרו ביצוע של תכנית זו בכל מה שנוגע לצעד קונסטרוקטיבי של מועצת הפועלים וציבור העובדים במפעל? אני פונה בשאלות אלה אל מר פרידמן, מפני שאני מבין מדבריו שיש לך בכל זאת מחשבה בדבר עתידו של המפעל. אם יש מחשבות כאלה, הרי צריך לקחת בחשבון שבגקודה זו או אחרת אתה תזדקק למגע עם הממשלה. גם לממשלה יש אינטרס בקיומו של המפעל. יתכן שיש מחשבות ותכניות ואינני בטוח שמבחינה זו נאמרה המלה האחרונה.

אינני בא לתת לך עצות, אבל מכיוון שאני לא מעט שנים ביליתי בקשר עם הבעיה האלה, אני יודע שכל מפעל ותפק נוצר מצב של מפעל נראה שחלק מהעובדים הם מעמסה על המפעל. אבל כאשר המפעל בא לפתור בדרך פיטורים את בעיית המעמסה, הוא גם בהכרח חותך בכשר החי של אותו צבור מקצועי שבלעדיו הוא איננו יכול בבוא השעה לפתח את היצור בצורה הרצויה לו. אני חסיד של פתרונות קונסטרוקטיביים. אני חושב שעוד לא מוצו כל האפשרויות בכירור מוסמך. מוטב את הפרק הזה לסיים בהרגשה של כל שלשת הגורמים (ההסתדרות, הפועלים והממשלה) שהכל נעשה כדי בכל זאת לברר את כל האפשרויות עד תומן.

מר פרידמן:

אנחנו לא עושים את הפיטורים בשביל להימסר ממישהו. אנחנו עושים את הפיטורים בכאב לב

מפני שאנחנו חייבים לעשות את זה. אנחנו במצעים עם מר אושרי בזמן האחרון, במגע די הזק והוא פועל לטובתנו. ישבנו עם אנשים מחו"ל, אנשים מאד מכובדים, והם הסבירו לנו וגם למר אושרי שמה שלא נעשה יקח שנה ויותר. אי אפשר לחזיק את הפועלים ואחר-כך לראות מה יהיה איתם. זה לא יתכן. אנחנו צריכים לגמור את מה שעשינו. לאט לאט נבנה את המפעל כמו שצריך, אולי עם אותם הפועלים, אולי עם פועלים אחרים, אולי עם בעלי מקצוע אחרים. אולי נצטרך כיוון אחר של אנשים. עוד איננו יודעים מה אנחנו הולכים לעשות. אנחנו נעשה את זה כפי שצריך.

מר בירגר:

המגע הוא הדוק, רצוף, יום-יומי. האננו על חשבוננו אנשים מחו"ל, יועצים ומומחים

בשביל לבדוק מה ניתן לעשות כדי להסב את המפעל במהירות האפשרית לקווי יצור אחרים. יש מספר פרויקטים בבדיקה מאד אינטנסיבית. אני אשלה את הועדה אם אומר שזה ייגמר בפחות משנה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

לאחר שמיעת דבריו של מר פרידמן, מר זודלמן והנוגעים בדבר במשרדי הממשלה,

הרי כולנו מעוניינים בהמשך קיומו של מפעל קצרני, מפעל פרידמן. אם לא על הבסיס שהיה עד כה, על בסיס חדשה, הסבה כזו או אחרת, פתיחת קו יצור חדש כזה או אחר - אנחנו מעוניינים בהמשך קיומו של מפעל קונסטרוקטיבי, רווחי ולא מפעל כושל. בזה כולנו מאוחדים. איש מאתנו לא יכול להגיד שאנחנו במדינה הזאת מעוניינים בהמשך קיומם של מפעלים כושלים. צריך לחתור להבראה קונסטרוקטיבית, כדי להבריא את הכלכלה שלנו.

אני מתרשמת מעוד דבר, מר פרידמן מודיע שאיננו סוגר את המפעל, יש נכונות לעשות את הכל על מנת להסב את היצור במפעל לדברים אחרים ולפתוח קו יצור חדש, אבל זה ענין של פרק זמן. בפרק הזמן הזה ניתן להתגבר על הקשיים הללו בעזרה וסיוע של משרד הבטחון, לא בהיקף כזה של עובדים, בהיקף יותר מצומצם. וכאן באה הנכונות של מועצת פועלי ירושלים, שהיא מוכנה לשבת עם מר פרידמן לדון על צימצום העובדים, על מנת לאפשר המשך ההפעלה.

מכל מה שמתגבש אני הייתי מציעה שאנחנו נסכם את הנקודות הבאות. אין לי ספק שגם שלמה כנציג מועצת פועלי ירושלים חיווה את דעתו על ההתנהגות של העובדים במפעל וכו' וכו'. אני רוצה להציע הצעה שהיא שלמה ואין להפריד אותה לסעיפים. אני מצטערת שמר פרידמן בישיבה הקודמת לא נענה אפילו במינימום להצעת הועדה. אני רוצה לקדמות שהיום לאחר מה ששמעת ~~כאן~~, מהצעה שאני הולכת להציע לחברי הועדה שתקבל על דעתך כסיכום ביניים לתקופה הזאת. מתוך כל המגמות שאמרת במבוא, אני מעלה את ההצעה הזאת בפני הועדה. מר לוריא מקבל אותה, מר פרידמן מקבל אותה בחלקה. אם הוא מביע נכונות להמשיך במפעל יצרני, אז הוא צריך לקבל גם את ההצעה, כי היא בהחלט מאוזנת.

1) הפועלים מביעים את צערם והתנצלותם על ההתנהגות שחרגה מהנורמות המקובלות ביחסי עבודה וגרמה לפגיעה אישית במעסיק, דבר שתכביד על יצירת אוירה נוחה יותר לסיום חיובי של הסכסוך. 2) הפועלים מורידים את המשמרות ומאפשרים חידוש העבודה. 3) הודעות הפיטורים נשארות בתוקפן. 4) הנהלת המפעל מחזירה את כל העובדים לעבודה, עד לאחר חג הפסח, ובתקופה זו תנהל ההנהלה מ"מ עם מועצת הפועלים על היקף הפיטורים ועל רשימת המפוטרים. 5) צורת הפיטורין והיקפה תיקבע בהתאם לתוצאות שיהיו מהמאצים הנעשים לאספקת הזמנות למפעל, להסבה של ייצור ולפתיחת קו ייצור חדש.

אני חושבת שההצעה הזאת היא הוגנת ואני חושבת שמר פרידמן - אם הוא איננו סותם את הגולל על כל האפשרויות - צריך לקבל אותה.

ל. דיציאן:

אני שומע ש-20 עובדים קיבלו פיזויי פיטורים. אלה בודאי לא באים בחשבון יותר.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

בהחלט לא. הם קיבלו פיזויי ופיטורים.

ש. לוריא:

נכון.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אם נשארו 88, הכולונה ל-88.

פ. גרופר:

אני מציע שמר פרידמן יתייחס בדבריו להצעה, ואם צריך תיקון - נכניס, על מנת להגיע להצעה שמר פרידמן יעמוד בה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

ההצעה נראית לך?

פ. גרופר:

כל הצעה מתקבלת על דעתי, אם היא מעשית. אנחנו לא יכולים בהצעה שלך לחייב אדם פרטי. הרי זו לא הנחה על שולחן הכנסת. אנחנו לא רוצים ללבות יצרים, אנחנו רוצים למצוא דרך.

מר פרידמן:

אני מקבל את שלשת הסעיפים הראשונים. אנחנו לא יכולים לקבל את העובדים בחזרה לעבודה, מפני שאין לנו מה לעשות איתם.

אני חוזר עכשיו לענין קווי היצור. עור לא ראינו שפיץ קטן של קו יצור. כל העיתונאים, כל הגדולים, כל האנשים מדברים על קווי יצור. לא הציעו לי, לא נתנו לי, לא הביאו לי. רק מדברים על זה. במשרד הבטחון אמרו לי שישנם 35 אלף מדפים והם צריכים להוציא מכרז אולי בעוד שבועיים. אחר-כך דרוש זמן של חודשיים עד שצריכים להגיש אותו. זה בודאי יקח עוד חודש עד שיוציאו

אותו ולבסוף אני לא בטוח שאקבל אותו. על זה אני אחזיק את הפועלים? אני לא יכול להחזיק פועלים, אין לי מה לעשות איתם ואני לא אחזיק אותם.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אין חוק שיכול לחייב אותך, אבל יש חוב אנושי ומוסרי של עובדים שעשו עם המפעל

כיברת דרך במשך עשרים שנה.

מר פרידמן:

האנשים האלה במשך עשרים שנה קיבלו משכורת. הם לא היו עובדים. הם קיבלו כל מה שמגיע להם ועכשיו עם סיום העבודה מקבלים כל מה שמגיע להם לפי החוק ולפי הסכם העבודה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

בהחלט. אבל כאשר עובדים זקוקים לדבר כזה או אחר, יש כתובת ברורה. אבל כאשר אותה כתובת באה ואומרת: תעשה מאמץ עד אחרי חג הפסח, גם זה לא?

מר פרידמן:

אנחנו עושים מאמץ כבר שנה שלמה.

א. ישי:

יש מכרזים, יש הצעות. תציע הצעה בליין שיש לך. אנחנו נעדיף עד כמה שאפשר, נדחוף

לו עבודות לפי פניה של משרד מסחר ותעשייה.

י. דרניצקי(יודין):

אתה מסכים שלכל המוקדם מה שאתה מציע לו יכול להגיע בעוד חודשיים וחצי?

א. ישי:

בפירוש כן, אבל שיגלו עניין, שיגישו הצעה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

מעסיק שרוצה להתגבר על משבר זמני הוא יושב עם העובדים, עם מועצת הפועלים, עם ההסתדרות ומחפש דרך להקטנת ימי העבודה בשבוע. אני מצטערת שמר פרידמן לא עושה מאמצים כאלה, יחד עם המאמצים של שרים מכובדים, משרדי ממשלה וועדת צנזטת על כך יש להצטרף.

מר פרידמן:

הוצאנו את העובדים לחופש. את הכל עשינו. עכשיו אתם מציעים להתחיל את הכל מחדש.

אי אפשר להתחיל את הכל מחדש.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני מודה לכם מר פרידמן ומר גודלמן.

עכשיו אנחנו יודעים איפה אנחנו נמצאים.

אני חילקתי את הצעדים שלי לשניים, קודם כל לעשות את כל המאמצים בכיוון הזה. והיא ולא הצלחנו, אנחנו עוברים לכיוון הצעד השני: מה האלטרנטיבות של מקומות עבודה? ביקשנו רשימה של מפעלי תעשייה בירושלים. ביקשנו ממשרד העבודה ומועצת פועלי ירושלים להביא לנו נתונים. חילקנו לכם נתונים.

אני הייתי מציעה שנוציא סיכום ביניים

כזה או אחר. אפשר לתקן ולשכלל את ההצעה, אבל סיכום ביניים בנושא הזה היום לדעתי צריך לזאת.

ל. דיציאן:

לפי כל הדברים שאנחנו שמענו משר האוצר, משר מסחר ותעשייה אנו עומדים לפני מצב

של אבטלה של 60-70 אלף עובדים בשנת 1976. מר ברזילי, שאני מעריך אותו והוא מוסמך להגיד, ממחלקת המחקר של ההסתדרות קבע שמהם יהיו בין 75% ל-80% עובדי יצור. כל אלה שמנבאים להגדלת היצור שוכחים את הדבר הזה.

אנחנו כבר בשתי ישיבות ועדיין לא גמרנו,

מדברים על פיטוריהם של 80 עובדים בשנת שלדברי כל המומחים יש בו דרישה לידיים עובדות. אנחנו בצורה כזאת נמשיך לדון על כל הפיטורים ונוציא מסקנות ומסקנות ביניים? אינני יודע במה תתעסק ועדת העבודה, בסכסוכי עבודה

שמענו מנציג ההסתדרות שאם אי אפשר למנוע את הדבר, אז צריכים ללכת על מ"מ לפיצויים מוגדלים. זה אחד הדברים שאנחנו לא יכולים להיכנס באן ולויכוח עליהם. אנחנו דנים עכשיו על 80 עובדים, אינני יודע לאן נגיע.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: כדי שלא תהיינה הערות מהסוג הזה אני רוצה לומר: מעולם לא עסקנו ביחסי עבודה, בסכסוכים בין צדדים. מעולם לא נכנסו לפיצויי פיטורים. מה מדאיג אותנו? אלה ניצנים ראשונים לגבי פועלי יצור שמדאיגים אותנו מאד מאד. עם כל תופעה נרים ידיים ולא נצטרך לפעול כדי להתגבר על העניין הזה ולחזק את היצור, נשלים עם כל פיטורים וסגירת מפעל בקלות כזאת? אתה סותר את עצמך, אתה מדבר על דאגה של פיטורי פועלי יצור ואחר-כך אתה שואל: על כל דבר נדון?

אנחנו דנים על הנושא הזה כיוון שמדאיגות אותנו התופעות הראשונות של פיטורים ביצור. מר שביט אמר בטלביזיה שיהיו עוד פרידמנים כאלה. אין ספק שאנחנו חייבים להתריע נגד התופעות האלה ולעשות הכל על מנת לעצור. יש תכניות כאלה, יש תכניות אחרות.

~~החבר הכנסת שמעוני יש הצעות טובות, תיכף נשמע אותן. אינם רוצים לדון, נסגור את הדיון. אינני מבינה את קו המחשבה של כל אחד ואחד בענין זה.~~

י.ז. אמיר: לדעתי הדיון הזה הוא דיון עקרוני ממדרגה ראשונה, וזה סימפטום של השתוללות של התעשייה הפרטית. אצלי פועל אחד זה עולם ומלואו. לכן הדבקות של יושבת-ראש הועדה בנושא הזה של פרידמן היא במקומה. אנחנו חייבים לספל בנושא זה עד תום, על מנת אולי למנוע פרידמנים נוספים, כשכבר נראים ניצנים ראשונים.

אני דווקא שמח שחבר-הכנסת שמעוני העלה את הנושא ואני יודע את רגישותו. התשובות של מר פרידמן הן תשובות קרות שאין להן שום התחשבות בעשרות שנים של עבודה. כאשר פועל עובד 20 שנה, הוא לא רק מקבל את השכר שלו, הוא גם נתן משהו למפעל הזה וגם גרם לצבירת ההון.

לכן, לדעתי, ועדת העבודה חייבת בנושא הזה לעמוד בפרץ ולתת את כל הגיבוי המוסרי למועצת פועלי ירושלים. לא יתכן שעל חשבון המדינה אפשר לעשות כסף וכאשר המדינה באה לבקש התחשבות לחודד עד אחרי החגים, אין שום התחשבות. איפה אנחנו נמצאים? בתעשייה ההסתדרותית והממלטית היו מתחשבים בחגים ולא היו מפטרים בצורה שרירותית כמו שפיטרו.

אנחנו צריכים לדעת מה אנחנו רוצים. המדינה נתנה ונותנת מליוני לירות לתעשייה הפרטית. מותר לה לבקש ממנה שיתחשבו עד שימצא פתרון. לכן אני בהחלט תומך בהצעה, ואם יש צורך לחזק - אדרבה, אנחנו נוכל להיות השסתום שיפריע להשתוללות הזאת.

א. אבטבי:

אל תשלה את עצמך. אנחנו יושבים בוועדת העבודה, אנחנו יושבים גם בוועדת כספים. יש מדיניות מוצהרת של הממשלה והכנסת, היינו - להאיט את הפעילות המשקית במדינה. אני נגד זה. אני סבור שאם נוביר את היצור, נתקן את כלכלתנו.

אל נשלה את עצמנו, לא כדאי להשקיע היום כסף במפעל. צר לי לומר. מדוע? הנה שמענו מיושב-ראש התעשייה האוירית שעל כסף שהפקיד בבנק הרוויח יותר מאשר ביצור. באיזה מקום המדיניות שלנו לא בכיוון הנכון. אני דווקא חרד לבעיה הזאת שאנחנו בוועדת העבודה נצטרך בשנה הבאה לעסוק רק בעניינים האלה. הבה ננסה לעבור לאפיק אחר שצריך להגביר את היצור ואז נתקן את הכלכלה. כל עוד לא נעשה את זה, יש בעיה. אני בהחלט סבור, עם כל הכבוד וההערכה לפרידמן, שאם ועדת כנסת מבקשת ממנו לחכות עד אחרי החגים - הוא צריך להיענות. אני משוכנע שמשרד מסחר ותעשייה מנסה לעזור לו. הוא אמר זאת. אני מסכים, אי היענות היא תוצאה של נקושות, לאור ההטבות שהוא קיבל צריך היה להיענות.

מר בירגר:

איזה הטבות. הוא אמר שפנה ולא קיבל.

א. אבטבי:

אני בהחלט תומך בכיוון הסיכום שלך, שנחכה עד אחרי החגים, ותוך הזמן הזה יביאו לנו תכנית על מה מדובר. ועדת העבודה צריכה, לפי דעתי, לעשות את ההיפך ממה שהיום הממשלה מבקשת. אנחנו צריכים להעביר את המשך לכיוון של הרבה יותר יצור.

פ. גרופר:

אנחנו מסתבכים. אני חושב שאנחנו גם חורגים ממסגרת מסוימת. אני חושב שמה שקורה - או חס וחלילה יקרה - לא בא כהפתעה. היום ראיתי בעיתון שגם קרגל סוגר ויכול להיות שיהיו שם פיטורים. גרב-יפה פיטר 350 עובדים. כל הנושא הזה הוא אכזרי.

אני מסכים שמר פרידמן היה צריך להיענות עד לאחר החגים, אבל לא זו הנקודה. במשך כל השנים לא נכנסנו לסיכסוכים כאלה. אמרנו ההסתדרות והמפעלים יסתדרו יותר טוב מאשר ועדה פרלמנטרית. זה הוכיח את עצמו. אם נתערב בצורה ישירה, אינני חרד לעבודה הרבה שתהיה, אבל אין זו העבודה שלנו.

עשינו דבר גדול, ניסינו עם כל הגורמים הנוגעים בדבר להגיע לעמדה משותפת שלא יפטרו. אם קרה מה שקרה ואנחנו עכשיו נצא בכל מיני המלצות, לא נתרום לנושא. אני פוחד שאנחנו נקלקל לנושא. האיש יסגור את המפעל. תראי מי האיש שעומד מולם ומה גילו. אין לו ממשיך במפעל. אנחנו עלולים להגיע למצב כזה שנתרום לסבירת המפעל.

המצב רע וקשה. לא צריך לתת ליצרים להשתלהב. אני חושב שלא צריכים להתערב בנושא. עשינו כל מה שיכולנו, אולי גם בעתיד נשתדל לעשות. אבל זו לא התערבות שלנו וזה לא עניננו.

י. דרניצקי (יודין):

אם היושבת-ראש רואה צורך בסיכום ביניים אז יש לי שתי הערות: (1) בחינת הצעה ממשיית. (2) בחינת תוכן. אשר להצעה המעשית, אני רוצה להגיד לנציג משרד הבטחון שאילו היה צריך באופן דחוף 50 אלף פגזים, אז לא היו מחכים חודשיים וחצי עד שההזמנה תעבור את כל הגלגלים החשובים כשלעצמם. אני יודע את כל ההבדל בין מדפים ופגזים ואתה לא צריך להסביר לי, אבל פה יש ענין ציבורי לעשות מאמץ עליון משני טעמים: (1) אנחנו רוצים למנוע את הפיטורים מתוך הנחה של מחשבות שונות על עתידו של המפעל. (2) אני רוצה להעמיד את מר פרידמן בפני עובדה של הזמנות, ויש גם לזה הרבה טעמים. לכן אני רוצה לבקש את משרד הבטחון שהוא יתיחס לצורך למסור הזמנה למפעל לפי אותם הסדרים של דחיפות עתה.

אם אין על מה לדבר, לא הייתי פונה בפניה הזאת. הייתי מעביר למסגרת בירור אחרת. אבל אם יש במה להיאחז, בכל משרד יש סדרים שמפעילים אותם בתנאים מיוחדים, והם עוברים את המבקר ואת הביקורת. זוהי פנייתי ואני מבקש את נציג משרד הבטחון להעביר אותה עד לשד הבטחון.

עכשיו ביחס לניסוח: אני מבקש שיהיה פסוק שהוא יזכיר לציבור שכל ייצורו של מר פרידמן היה מוגן. אינני יודע אם קיבל מענקים ישירים מהממשלה.

ה. זיידל:

אתה לא נותן להתערב בשירותים ציבוריים ואתה רוצה להיכנס לתוך תוכו של מפעל

פרטי?

י. דרניצקי (יודין):

אינני זקוק לצנזורה. אתה יכול להציע הצעה אחרת. פה ועדת העבודה עושה משהו לפני משורת הזין. היא מקבלת סיכום ביניים ביחס למפעל. היא צריכה לנמק. אינני שלם עם זה שרק פניה להומניות צריכה להיות. בין אם נתנו לו הטבות יוצאות מגדר הרגיל ובין אם לא, אבל עובדה כלכלית קובעת שכאשר קנו מקררים ותנורים של פרידמן, תוצרת זו היתה מוגנת על ידי מערכת מכסים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

כאשר נדון בכל הנושא, נתיחס לנושאים האלה. לא הייתי רוצה שנכניס זאת לסיכום שלנו. המגמה המשך קיומו של המפעל כמפעל יצרני. לכן אנחנו מציעים מה שאנחנו

מציעים.

ה. שמעוני:

אני מתנגד לסיכום ביניים משני טעמים:
אני מצטער על דרך הדיון. לנו היו שני נושאים נפרדים. היה נושא אחד שהועבר מהמליאה. נכון שהועדה ביודעה את הענין, הקדימה את הדיון בידיעה ברורה שהענין כרוך בהצעה לסדר היום. אם זה לא קשור, ועדת הכנסת לא יכולה להוציא סיכום בכלל.

אני בהצעתי לסדר היום - ונדמה לי גם חבר-הכנסת פעיל - לקחתי את הענין הזה כסימפסום לשתי בעיות יסוד, בעית האבטלה ביצור והסכנה של העברת עובדים מיצור אל השירותים, כאשר המדיניות המוצהרת היא בדיוק להיפך. זה דבר אחד. והבעיה הבסיסית העיקרית של תיעושה של ירושלים.

משתי נקודות ראות אלה רצינו לראות כיצד הדבר מתנהל במפעל פרידמן, ולא לקחת את מפעל פרידמן וממנו ללמוד לגבי תיעושה של ירושלים. בדיוק להיפך, כיצד מתישב הענין של פרידמן עם שתי תפיסות יסוד אשר מוצהרות על ידי הממשלה כקו, כמדיניות. בינתיים קרה מה שקרה בשטח.

הענין של פרידמן - אם זה טוב או לא - התגלגל בצינורות הגבוהים ביותר. ראש הממשלה עומד לזמן את שר העבודה ואת שר מסחר ותעשייה. להתערבות גדולה מזו אנחנו לא יכולים להגיע. במידה ויש אפשרות למצות משהו לגבי המפעל, ליותר מזה לא נוכל להגיע.

הסיכום הזה יכול להפריע רק לפועלים.

מדוע? אם היה מר פרידמן מסכים - זה סיכום הוגן. בהיעדר זאת, זה אלמנט שיפריע רק לפועלים ואין לי ענין לכבול את ידינו. אני לא רוצה לומר להם "תפגינו" ואני לא רוצה לומר להם "תפסיקו". מר פרידמן איננו מוכן לסיכום ביניים, בגלל סיבות שלו. אם אנחנו נוציא סיכום ביניים, הוא יכבול את ידיה של מועצת פועלי ירושלים, יכבול את ידיהם של הפועלים.

אני עדיין עומד על דעתי שלי יש אינפורמציה מהימנה ביותר, שניתנה הוראה על ידי מועצת הפועלים ללשכת העבודה למצוא סידורים לעובדים האלה במקומות אחרים. מה יקרה? בגלל זה שלנו יש סיכום ביניים שאיננו מחייב את פרידמן, תהיה השמיה של כל הענין.

אם אפשר לדאוג לכך שיהיו קווי יצור אחרים, אז אני מתאר לעצמי שיותר מהתערבותם של שני השרים ועוד יתווסף אליהם ראש הממשלה אי אפשר לעזור. עם כל הכבוד לנו, גם הסיכום שלנו לא ישפר שום דבר. אם המפעל לא יבטיח את המשך יצור המפעל, מדוע להשהות את העברתם למפעל אחר. מר לוריא אומר: אם הכל לא יועיל, נדון על פיצויים.

אני נגד סיכום ביניים. לפי דעתי אנחנו צריכים להמשיך את הדיון באותם האספקטים. יכול להיות שיתגלגלו הענינים האלה עוד שבועיים, עוד שלשה שבועות וגם לענין הזה נוכל להוציא סיכומים סופיים שיהיו רלבנטיים למצב, אחרי שנדע איך משרד מסחר ותעשייה הציע לפרידמן. ואם לא ירצה לעכל את כל אלה, אז יהיה רלבנטי לבוא ולהגיד לו: אדוני, עכשיו אנחנו יודעים שהציעו לך זאת וזאת ואתה לא רוצה לקבל ואתה ראוי לגינוי.

היום בסיכום הביניים אין לנו מה לעשות. פשוט להמשיך בדיונים מאותן שתי זוויות. אתמול היתה הודעה לגבי יצרני ציוד רפואי. זו הזדמנות מצוינת שלנו להיכנס לעובי הקורה בהצעה לסדר היום, להזמין את ראש הממשלה, את שר המסחר והתעשייה, את ראש עיריית ירושלים ואת הממונה על איכלוס ירושלים השר צדוק ולראות מה נעשה למען פיתוחה של ירושלים. אנחנו נסכם בענין פרידמן, לא יהיה טעם לכלל ההצעות לסדר היום. גם העובדים יבזקו וגם הענין. אני מציע לשים נקודה ולהתחיל בדיון.

ה. זיידל:

חבר-הכנסת יודין כסגן יושב-ראש הכנסת יודע שקריאות ביניים לא מזיקות. בכל העולם מקובל שאסור לפטר פועלים לפני חגים. כל יתר הדברים נתונים למו"מ. ענין של פיסורי עובדים לקראת חג הפסח הוא ענין יותר לאומי ונוגע לנו, נוגע לכל אחד

ואחד. אינני חושב שאפשר יהיה למטר עובדים ערביים לפני החגים. צריך לחשוב על חוק שלא ירשה למטר עובדים לפני חגים, כמו שזה קיים גם במשטרים ריאקציוניים. לגבי הנושא של חג הפסח הייתי אומר שעלינו לתת את דעתנו ויש מקום לפנייה לבעל המפעל להחזיר את העובדים עד לאחר הפסח.

י. דרניצקי (יודין):

אני מציע שאנחנו לא נקבל סיכום ביניים. אני מציע שהיושבת-ראש תמסור הודעה בשמה. אני לא רואה במצב שנוצר אפשרות לקבל החלטה ולדבר על התנהגות של פועלים כזו או אחרת. אינני יודע בדיוק מה היה שם. אני לא חקיתי, אני לא שופט. אילו היתה אפשרות להגיע להסדר מניח את דעתנו כהסדר ביניים, הייתי עושה פה ושם קמט. אם יש בשביל מה. אם אין בשביל מה, את כיושבת ראש מוסמכת לפרסם הודעה שבה את קובעת, לאחר שישבנו עם העובדים ועם בעלי המפעל, אפילו אם יש צורך בפיטורים - יש לדחותם לאחר החגים. זה לא לכבודה של הועדה לקבל סיכום שהוא לא יבצע אותו.

א. ישי:

אני רוצה להעיר למר יודין, לא צריך שום פניה מיוחדת. כאשר היתה פניה של שר העבודה, שאלנו לדעת מסחר ותעשייה והודענו שבמסגרת הדברים הקיימים אנחנו מוכנים להוציא הזמנות. אפילו עשינו הסכם שתהיה המלצה מיוחדת לנהוג לפני משורת הדין, בתנאי שהוא ירצה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני הייתי באותה ישיבה. הוא לא רוצה.

א. ישי:

על כן אין צורך בפניה מיוחדת. אנחנו נייענה ברצון אליו או לכל פתרון שימצא

כדי להעביר את הפועלים למקום אחר.

מר בירגר:

אני רוצה לבקש מהועדה להתייחס להצעה לסדר כפי שמר שמעוני הגיש אותה. שם יש לנו הרבה נתונים והרבה מה להציע לגבי הטיפול בתעשייה. יש עובדה אחת בשטח שכולם מתעלמים ממנה. העובדה בשטח היום היא שלא רק בירושלים כי אם בכל הארץ מפעלי תעשייה עובדים ליצוא זועקים לתוספת עובדים. לבוא לוועדת העבודה ולהגיד שלא מפתחים את התעשייה והתעשייה נסוגת, כאשר הדבר בדיוק הפוך? הועדה הזאת צריכה לדעת את הנעשה ולתת את דעתה. ההזמנות של פברואר-מרץ מראות צידול. יש הזמנות, יש ביקוש. לא נזכר לספק את ההזמנות שנתקבלו בשבוע האופנה. אם תהיה אבטלה, אני מקוה שלא תהיה ביצור. מה יושבים אנשי משרד העבודה, הם יודעים שהיום חסרים עובדים. בעיר ירושלים, עיר גדולה שיש בה בסך הכל 14 אלף מועסקים בתעשייה, היום רשומים בלשכה קרוב ל-700 עובדים. יש לי רשימה שמית של מפעלי מתכת בירושלים שהיום זועקים ל-200 ימים עובדות.

אני מבקש שנתייחס לעניין הזה באופן רציני

ונביא את כל הנתונים. רבותי, הטיפול בנושא הזה ואולי החרפת המצב על ידי ההודעה של היושבת ראש, עלול להביא גם להשתקת השירות בבית החרושת, ואז תהיה קטסטרופה לאלפי צרכנים שמקבלים שירות. אז נתחנן על הברכיים שלא יסגרו את השירות. מר פרידמן יכול לסגור, אם תהיה דירשה ממנו להחזיר את הפועלים עד לאחר החגים. איננו יודעים לאן העניין יתגלגל. חייבים למנוע החרפת המצב שיביא לסגירת השירות. חייבים למנוע מצב שמפעלים בירושלים יימנעו לקלוט את העובדים של פרידמן. היום יש מפעלים שמוכנים לקלוט את העובדים של פרידמן, עם התנאים ובלי התנאים של פרידמן. הועדה צריכה להמשיך בדיוניה ולא להוציא סיכום.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

יש לכם עמדה מתואמת.

מר בירגר:

אני אגיד לך עם מי העמדה כן מתואמת. היא מתואמת עם מר ברוך חקלאי ממשרד העבודה. אנחנו פועלים במשותף, ועם אלחנן ישי. שלשת המשרדים פועלים במשותף על פרויקט מסוים שברגע זה אי אפשר להעלות אותו על השולחן, ביזון שהוא לא בשל. בשבוע

ז. בירגר

הבא הדבר הזה ילבש עור וגידים. יכול להיות שבשבוע הבא משרד העבודה, משרד הכסחון ומשרד מסחר ותעשייה יוכלו לבוא עם הצעה מעניינת. אינני מכטיח. אנחנו עובדים במלוא הקצב. איתם הדבר מסוכס.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: העמדה שלך צריכה להשלים עם הפיטורים.

מר בירגר: אינני חבר ועדת העבודה. אינני קובע לגבי פיטורים. אני צריך לדאוג שהתעשייה תתפתח בירושלים ושיהיו פועלים לתעשייה. בשביל זה משלמים לנו משכורת. אני מודיע לך שזו דאגה מאד קשה היום. היה צריך להקים כח משימה מיוחד בשביל להשיג 30 פועלים בשביל מפעל של משקיע זר שעובד בשביל יצוא. זה ממש חמור, מכיוון שאנחנו חייבים לפתח את המשק שיהיה מושגת על תעשייה ועל תעשייה ליצוא.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אתה לא צריך להטיף לי ציונות. אנחנו לא על שתי פלנטות. אני מצטערת שהדברים כך מתפתחים. הועדה לא רוצה לסכם? טוב. אני רוצה להיות שלמה עם מצפוני.

פ. גרופר: זה ענין של מצפון? ואם נחליט, לא יפטר אותם?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: עובדים לפני פסח. אני מוכנה לקבל מה שחבר-הכנסת זיידל הציע לגבי הענין הזה, שאי אפשר לפטר אני מקבל.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אז נתאחד על הסיכום הזה. לגבי היתר אין לנו חילוקי דעות. לא יתכן שאחרי דיון בשתי ישיבות ולאחר שנעשים מאמצים לא נביע צער על כך שמפעל פרידמן לא גילה שום נכונות ושם רצון להיענות לגבי אותם הדברים שפנו אליו, לדחות את הפיטורים עד אחרי הפסח, ובתקופה הזאת לעשות כל אותם המאמצים על מנת לספק הזמנות, על מנת לבחון את הענין של קו יצור. אנחנו יהודים או לא? יש לנו לב או אין לנו? אנחנו באים לכבול את ידיה של מועצת הפועלים? ירצו לסדר בעבודה אחרת, יסדרו אותם.

ש. לוריא: אנחנו מודים לכם על ההזמנה. יכולתם לא להזמין אותנו. הזמנתם אותנו - אתם צריכים להגיד משהו. מה תגידו - זה עניינכם.

פ. גרופר: אני אומר שהמצב לא טוב ואיננו יכולים להתערב בכל פיטורים. למה אתה לא מתערב בפוטורים של תעשיית התרופות? למה אתה לא מתערב בקרגל?

את מדברת על פסח, זו נקודה כאובה. ועדת העבודה פונה אל מר פרידמן שישהה את הפיטורים שלו עד לאחר חג הפסח. אבל לא להתערב. אם אזרחי המדינה ישמעו סקירה על מה שאמר מר בירגר, יבואו ויגידו לנו: קחו את הפועלים מפרידמן ותעבירו אותם. כך יגידו לנו.

אנחנו לא זורקים את הפועלים. אני בעד פיצויים מוגדלים. אבל אם מר בירגר מספר שיש חוסר משווע של פועלים, מה יגידו על ועדת העבודה, אין היא מתפקדת. אם אנחנו נלך בדרך הזאת, אז תהיה אבטלה ומצד שני יעמדו מפעלים ללא פועלים.

ה. זיידל: יושבת-ראש ועדת העבודה יכולה להודיע בשמה לגבי סיכום הישיבה. אני מציע שזה יחולק לשנים: הועדה מחליטה להמשיך בדיון בכל הנושא שנקרא פיתוח התעשייה בירושלים והיא פונה אל מר פרידמן ללכת את הפיטורים עד לאחר החגים כמקובל. ועד

אז ינוהל מו"מ עם מועצת הפועלים בכל הנושא הזה. הבעיה המרכזית היא בעית הפיטורים לקראת החגים.

ח. שמעוני:

הועדה מחליטה להמשיך בדיון מאספקסים של עובדי היצור ותיעושה של ירושלים.

הועדה פונה למר פרידמן להתחשב בחגים המתקרבים בשיקוליו לגבי סגירת המפעל.

אני מציע לך שמסדרים את העובדים והעובדים מעונינים לצאת: אסור לנו לעכב את ההליכים: גם מועצת פועלי ירושלים וגם לשכת העבודה רוצים לקלוט אותם. מועצת הפועלים תצטרך לשלם דמי שביתה חודשיים. יש בזה משהו מבחינה מצפונית, הועדה פונה למר פרידמן להתחשב בחגים המתקרבים ולמנוע את הפיטורים עד אז, אבל לא לקבל החלטה חד משמעית מפני שזה יכביד קודם כל על מועצת הפועלים.

אם יימצא מוצא, הוא יימצא בזימון של ראש הממשלה עם שני השרים. אם לא יימצא, למה להשאיר דבר תלוי ועומד? למה לעכב את קליטת העובדים?

כיוון שנפלה הבעיה לחללו של עולם, כיוון שאנחנו לא אטומי מצפון, אני אומר שהנקודה העיקרית שלנו שאנחנו ממשיכים את הדיון. אנחנו לא קבענו עמדה, יכול להיות שאנחנו פעם נגנה את פרידמן. לו הייתי יודע שזה יעזור וכל הצדדים מעונינים, הייתי מקבל זאת.

י. דרניצקי (יודין):

אני חוזר על מחשבתי. ההגיון שלי אומר שבענין פסח את צריכה להצהיר כיושבת-ראש

הועדה. אני מסכים איתך בהחלט, אנחנו ממשיכים בדיון. אבל בפני מי אנחנו צריכים להצהיר שאנחנו ממשיכים בדיון? אין פה חילוקי דיעות.

ה. שמעוני: אנחנו גמרנו את הנושא, כולם מצפים לסיכום. אם נדבר רק על פסח, ישתמע בציבור שזה

הסיכום שלנו.

הי"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

קודם כל אנחנו מודיעים על הדיווח ששמענו מכל הגורמים. אנחנו נציין בהערכה את המאמצים שנעשים ונעשו על ידי משרדי הממשלה המוגעים בדבר על מנת לאפשר המשך הפעלתו של המפעל כמפעל יצרני. הועדה פונה למר פרידמן, בהתקרב הועדים לעכב את הפיטורים עד לאחר החגים.

י. דרניצקי (יודין):

מחווה את דעתה כי בכל מקרה אין לבצע פיטורים...

הועדה מביעה את דעתה כי מן הראוי לזהות את הפיטורים עד לאחר החגים.

הי"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

חשוב לומר "בכל מקרה". אחרת כאילו השלמנו עם הפיטורים.

י. דרניצקי (יודין):

הישיבה ננעלה ב-11.20